

Nr 1

Utlåtande i anledning av motioner om slopande av excellenstiteln för stats- och utrikesministrarna.

I de likalydande, till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I: 124 av herr *Hjorth m. fl.* och II: 136 av fru *Eriksson* i Stockholm *m. fl.* hemställas, att riksdagen måtte uttala sig för att excellenstiteln inte längre bör tillkomma stats- och utrikesministrarna.

Motionärerna erinrar om att excellenstiteln infördes i Sverige under 1600-talets första hälft och att Axel Oxenstierna var den förste som bar titeln i Sverige. Titeln tillkom ursprungligen innehavarna av rikets högsta äreställen, riksråden eller, under den senare karolinska tiden, de kungliga råden. Sedermera tillerkändes den även de s. k. rikets herrar. Vid tillkomsten år 1809 av vår nya författning var riksrådsinstitutionen redan avvecklad medan beteckningen »rikets herrar» avskaffades år 1868. I RF § 34 stadgades att justitiestatsministern och utrikesstatsministern skulle vara innehavare av »rikets högsta värdighet» och excellenstiteln har knutits till denna värdighet, dock utan att titelfrågan någonsin reglerats i författning. Stadgandet överfördes sedan att gälla stats- och utrikesministrarna. Den nämnda värdigheten och titeln tillkommer även riksmarskalken, vilket fastställts genom en särskild kungl. resolution år 1857.

Motionärerna framhåller vidare att titeln excellens ursprungligen var en hovtitel efter utländskt mönster och att, vad gäller de två excellenserna i regeringen, titulaturen Ers Excellens och Hans Excellens är främmande för vanligt politiskt språkbruk. Riksdagen har beslutat att staten inte skall befatta sig med ordensväsendet och att bördstitlar och uppgifter om ordnar skall utgå ur statliga matriklar. Ceremonielet vid riksdagens högtidliga öppnande är under omprövning. Med hänsyn till denna tendens till förenkling förefaller det riktigt att excellenstiteln slopas i fråga om regeringsledamöter. Härför kräves endast en ändring i praxis.

Utskottet

Som framgår av den ovan lämnade redogörelsen bars excellenstiteln vid tiden för tillkomsten av 1809 års regeringsform av dem som förlänats värdigheten »en av rikets herrar». I 34 § regeringsformen stadgades att de båda statsministrarna, justitiestatsministern och statsministern för utrikes ärendena, innehade rikets högsta värdighet. Stadgandet kom sedermera

Bihang till riksdagens protokoll 1970. 11 saml. Nr 1—2

att gälla och gäller fortfarande stats- och utrikesministrarna. Någon författningsmässig reglering av titelfrågan för stats- och utrikesministrarna eller deras tidigare motsvarigheter har inte skett och det år 1809 introducerade bruket av excellenstiteln för deras del får ses mot bakgrunden av här angivna förhållanden. Institutionen »rikets herrar» avskaffades emellertid år 1868. Det kan vidare erinras om att författningsutredningens förslag till ny regeringsform inte innehåller någon mot det berörda stadgandet i 34 § svarande föreskrift och att hithörande frågor nu är under prövning av grundlagberedningen.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att användandet av excellenstiteln för regeringsledamöter inte kan anses tidsenligt och föga överensstämmer med den tendens till förenkling som på senare tid kommit till uttryck i vårt land bl. a. i riksdagens beslut att statliga myndigheter inte längre skall befatta sig med ordensväsendet och att bördstitlar och ordensinnehav inte längre skall anges i statliga matriklar. Såvitt utskottet kunnat finna torde den nu brukade titulaturen f. ö. inte fylla någon funktion.

Utskottet vill således tillstyrka motionärernas förslag och förordar att nuvarande praxis ändras så att excellenstiteln inte användes för stats- och utrikesministrarna.

Med hänvisning till det anförda hemställer utskottet

att riksdagen med bifall till de likalydande motionerna I: 124 och II: 136 om slopande av excellenstiteln för stats- och utrikesministrarna i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening ger till känna vad utskottet ovan anført.

Stockholm den 17 februari 1970

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Oscar Carlsson (s), Kilsmo (fp), Karl Gustav Pettersson (s), fröken Stenberg (m), herrar Hansson (s), Nyquist* (s), Ove Karlsson (s), Thorle Nilsson (s), fröken Pehrsson (cp), herr Axelsson (fp), fru Florén-Winther (m);

från andra kammaren: fru Eriksson i Stockholm (s), herrar Haglund (s), Gustafsson i Uddevalla* (s), Larsson i Borrby (cp), Rimås (fp), fru Hörnlund* (s), fru Ekroth (s), herrar Johansson i Simrishamn (s), Wiklund i Härnösand* (s), Andersson i Örebro (fp), Johansson i Växjö (cp).

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Särskilt yttrande

av fröken *Stenberg* (m) och fru *Florén-Winther* (m).

Titeln excellens har av gammalt tilldelats innehavare av rikets högsta värdighet och i praktiken brukats som en gärd av aktning och hövlighet. I förevarande motioner har anförts önskemål om förenkling av denna sedvänja och föreslagits att excellenstiteln inte längre skall tillkomma stats- och utrikesministrarna. Det kan enligt vår mening ifrågasättas, om riksdagen över huvud taget är rätt forum för behandling av ett ärende rörande en titel, vars användning inte är reglerad i lag utan enligt motionärerna endast stöder sig på praxis. Skulle titelfrågan tas upp till behandling borde den i stället ha hänvisats till grundlagberedningen. Givetvis kan det med visst fog hävdas att excellenstiteln inte är »tidsenlig», men vilka titlar är det? Utöver historiskt betingade synpunkter kunde för titelns fortsatta användning t. ex. åberopas att den brukas i internationellt umgänge.

Eftersom den i motionen upptagna frågan avser regeringsledamöters titulatur och motionen väckts av företrädare för regeringspartiet har vi inte velat motsätta oss det framförda önskemålet.